

Motion till riksdagen

1989/90:N278

av Lars Werner m.fl. (vpk)

Ökad mineralprospektering, m.m.

Framtidsutsikterna för gruvnäringen i Sverige oroar i dag anställda i gruvnäringen, fackliga organisationer, kommuner och länsmyndigheter.

Inom 10–15 år kan all gruvbrytning frånsett järnmalmsbrytning ha upphört på grund av att brytvärda malmer tagit slut. Samtidigt är importen av metaller och industrimineraler hög. Landet skulle därmed bli ännu mer importberoende. I Bergslagen finns nu endast en järnmalmsgruva i drift. För 16 år sedan var det 14 gruvor i drift.

Det är i och för sig inte brist på malm som orsakar nedläggningar. Nedläggningarna och den låga prospekteringsnivån beror snarare på ängsliga och kortsiktiga företagsekonomiska värderingar. Samhällsekonomiska bedömningar skjuts i bakgrunden.

Sveriges mineralutvinning borde ses som en bas för produktion och export av malmer och industrimineral som är viktiga för landets ställning som industrination. Mineralutvinning är av avgörande betydelse för sysselsättningen i vissa regioner och kan därför behandlas ur ett regionalpolitiskt perspektiv.

Statliga insatser för mineralutvinning blir än mer betydelsefulla i ett skede då internationaliseringen av ekonomin förstärks. Svensk storförfinans har valt att ur sina företagsekonomiska perspektiv satsa på export av gruvmateriel, gruvteknik och konsultverksamhet. Som på så många andra områden är det kunskapsuppyggnaden i Sverige som är basen för marknadsföring av det gruvtekniska kunnandet över hela världen. Med svensk hjälp dras gruvprojekt igång där miljökraven är låga och där vinsterna i slutänden hamnar hos ett visst skikt i samhället eller hos transnationella bolag. Samtidigt blir dessa gruvor konkurrenter till svensk gruvnäring.

I vårt land säljs malmer till utländska bolag, som också ges möjligheter att prospektera efter nya malmer samtidigt som svensk prospekteringsverksamhet minskar.

När lokala företagsledare och ägare har sitt engagemang baserat enbart på lojalitet mot kravet på högsta profit finns betydande risk att företaget inte blir samhällsekonomiskt uthålligt, ekologiskt riktigt och socialt ansvarsfullt.

Ska internationaliseringens negativa effekter kunna motverkas och visionerna för svensk mineralutvinning ha en chans att förverkligas är det nödvändigt att samhället skaffar sig ett avgörande inflytande över utvinning av malmer och industrimineraler. Ett sådant inflytande och behovet av långsikt-

tig planering av våra naturresursers användning leder till det rimliga kravet att landets mineralförekomster bör ägas av samhället.

Mot. 1989/90
N278

Prospekteringen efter nya malmer och industrimineraler måste nu öka. Insatserna måste riktas dels mot kända malmområden i Bergslagen, Västerbotten och Norrbotten, dels mot mer okända områden. Av regionalpolitiska skäl bör särskild uppmärksamhet ägnas stödområden och glesbygd. Det är också viktigt att prospekteringen tar hänsyn till att mineraler bara ska utvinas om de kan förenas med högt ställda miljökrav.

Beslut om nedläggningar liksom beslut om öppnandet av gruvor ska ske från ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett förstatligande av Boliden, som ett första steg i skapandet av ett stort svenskt statligt "metallbolag" som ansvarar för såväl gruvbrytning som metallframställning, bör övervägas.

En total malmprospektering inklusive djupprospektering skulle vara värdefull och måste på sikt genomföras. En sådan undersökning skulle, förutom att den ger arbete, ge en totalbild av vad som finns av malmer och vad som är värt att satsa på i framtiden.

På kort sikt har troligen Norrbottens län de största möjligheterna till nyfynd av malm i Sverige. På en del metaller som man kan förvänta sig finna där är metallpriserna stigande samtidigt som kända reserver minskar. I detta län finns stora arealer grönstenar som har goda möjligheter att föra malmer innehållande koppar och guld. Inom andra områden kan det finnas brytvärda malmer förande zink, bly och silver.

Även industrimineraler kan vara intressanta. Inför det kraftigt ökade behovet av kalkning mot försurning bör kalkfyndigheter på olika håll i landet undersökas. I Norrbotten finns t.ex. dolomitfyndigheter i Pajala och Lannaavaaraområdet. Av regionalpolitiska skäl bör särskilt Arjeplog-Arvidsjaurområdet uppmärksammas eftersom Laisvallgruvan kan tvingas upphöra. De goda möjligheter och det stora intresse som finns för utökad prospektering på vissa håll i landet bör tas tillvara. Det är möjligt att detta kan ske genom att fler engageras i lokal styrning av prospekteringsverksamhet under samverkan med geologisk sakkunskap.

Förslagen om beslut av neddragning av statliga ekonomiska förpliktelser i samband med verksamheten vid nämnden för statens gruvegendom kommande budgetår avvisas. För dessa budgetår får vi anledning att återkomma.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen till mineralprospektering i första hand inom stödområdena för budgetåret 1990/91 anslår ytterligare 10 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utvecklingen av svensk gruvnäring bör grunda sig på de riktlinjer motionen anför,
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag och åtgärder så att svensk gruvnäring kan utvecklas i enlighet med vad som i motionen anförts,
4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring i gruvlagen

och andra lagar som reglerar mineralfyndigheter så att nya fyndigheter helt tillfaller samhället.

Mot. 1989/90
N278

5. att riksdagen avvisar förslaget om en övre gräns för statens ekonomiska förpliktelser i samband med nämndens för statens gruvegendom verksamhet budgetåren 1991/92 och 1992/93.

Stockholm den 19 januari 1990

Lars Werner (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bengt Hurtig (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Rolf L Nilson (vpk)